

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/603
Toplantı Tarihi/Sayısı : 16.1.2024/41
Karar Numarası : 2024/81
Başvuran : M.A.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Yozgat E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuran hakkında memura hakaret etmek suçundan tutanak tutulduğu ve haksız yere bir ay boyunca bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 27/11/2021 tarihinde Silivri 5 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Yozgat E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edildiğini,

b. Geçici müşahede odasında bulunduğu sırada dışarıda olan eşyalarını görevli infaz ve koruma memurundan talep ettiğini, eşyaları ile birlikte eşyaları arasında bulunan sigaralarını da istediğini, sigaralarının verildiğini,

c. Belirli bir süre sonra kendisine verilen sigaraların yanlış olduğunu anladığını ve infaz ve koruma memurları ile iletişime geçebilmek amacıyla herhangi bir iletişim sistemi olmadığı için kapıya vurarak görevli memura seslendiğini,

ç. Gelen başka bir infaz ve koruma memurunun sigaraları değiştirmedeğini ve "Mecbur muyum" diyerek gittiğini,

d. Arkasından bağırarak başmemur ile görüşmek istediğini ve "bizler sayesinde maaş alıyorsunuz" diye seslendiğini,

e. Daha sonra başmemur tarafından çağırıldığını ve sorunun ne olduğunun kendisine sorulduğunu, yaşadığı olayları anlatması üzerine başmemurun "bana ne hemşerim mecbur muyum? bizim işimiz mi? git şikâyet et" şeklinde seslendiğini,

f. Odasına tekrar gelmesinin ardından bu duruma ilişkin şikâyetleri nedeniyle hakkında tutanak tutulduğunu ve beş yıllık iyi halinin bozulduğunu, bir ay boyunca bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verildiğini, hakkında memura hakaret etmek suçundan dava açıldığını,

g. A.Ö., H.S., H.K. ve İ.Y. isimli memurlardan şikâyetçi olduğunu, söz konusu memurların mahpuslar hakkında sürekli tutanak tutarak mahpusları

mağdur ettiklerini iddia etmekte ve gerekli incelemelerin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Yozgat E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. 1/12/2021 tarihinde müşahede kısmında kalmakta olan başvuran M.A.'nın görevli memurlardan kapı önünde bulunan sigarasını talep ettiği, aldığı sigarayı değiştirmek için yaklaşık bir saat sonra müşahede kısmında kaldığı odadan görevli memurlara bağırdığı, görevli memur tarafından kendisine kurallara uyması yönünde telkin verilmesi üzerine "aldığınız maaşı hak edin, burada hayrınıza yatmıyorum, oturduğunuz yerden maaş aldırman, memura da başmemura da" diyerek başmemur ile görüşme talep ettiği,

b. Kendisi ile yapılan görüşmede sakinleşmesi yönünde yapılan telkinlere aldırmayarak "sizi yarın şikayet edeceğim, sürünün, paralı askerler" gibi ifadeler kullandığı,

c. Olay ile ilgili başvuran hakkında tutanak tutulduğu, 2/12/2021 tarihinde hakkında 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 40'ncü maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde yer alan "Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek ve davranışta bulunmak" hükmü kapsamında disiplin soruşturması başlatıldığı,

ç. Başlatılan disiplin soruşturması kapsamında alınan ifadeler ve toplanan deliller ile hazırlanan iki araştırma raporu neticesinde, görevli memurlara karşı uygunsuz söz sarf ettiği, saldırgan tutum ve davranışlar sergilediğinin anlaşıldığı,

d. Yapılan disiplin soruşturması sonucunda, bir ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran tarafından muhatap Kurumun cevabına ilişkin olarak herhangi bir cevap verilmemiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz...*"

6.20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesine göre; "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.*"

8. Aynı Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre; "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da*

incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel olarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

10. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

11. Somut olayda başvuran, hakkında memura hakaret etmek suçundan tutanak tutulduğunu ve haksız yere bir ay boyunca bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası verildiğini iddia etmektedir.

12. İdarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumların kusurlu olarak ihlâl edilmesi halinde mahpusun eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre disiplin cezaları uygulanmaktadır. Nitekim 5275 sayılı Kanun'un "*Disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşulları*" başlıklı 37'nci maddesi; "*(1) Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, (...) yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.*" hükmünü haizdir.

13. Öte yandan, mahpusa kasıtlı bir biçimde verilen disiplin cezaları süreklilik gösterdiği takdirde kötü muamele yasağının asgari eşiği aşılabilmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi (AYM), kasıtlı biçimde açıldığı iddia edilen disiplin soruştırmalarıyla verilen toplam 28 gün oda hapsi cezasını değerlendirirken korumasız ve zayıf durumdaki kişinin sistematik şekilde cezalandırılmasının kişide elem ve korkuya yol açabileceğini vurgulamaktadır. Mahkemeye göre, bu durum kişinin ruhsal bütünlüğü ile onurunu zedeleyerek kötü muamele yasağının asgari eşiğini aşacaktır (AYM, *Bayram Tuğrul Yıldırım ve Hasan Yıldırım*, B. No: 2014/5280, 24/5/2018, para. 74-77).

14. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak nitelendirilebilecek tutum ve davranışların birçoğk tezahürü olmakla birlikte genellikle idare ve personelin kasıtlı davranışlarından ve yönetsel hatalar ile yetersiz kaynaklardan kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda kişinin haksız nedenle disiplin cezası aldığı yönündeki iddiaları kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenebilirse de iddiaların yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması gerekmektedir (AYM, *Hakan Olđun*, B. No: 2014/15588, 25/1/2018, para. 43).

15. Başvurana verilen disiplin cezası değerlendirildiğinde, başvuranın görevli memurlara karşı uygunsuz söz sarf ettiği, saldırgan tutum ve davranışlar sergilediği gerekçesiyle bir ay bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma disiplin cezası aldığı görülmüştür. Başvuran her ne kadar uygunsuz söz sarf etmediğini iddia etse de 5275 sayılı Kanun'da disiplin cezasının türleri ve söz konusu cezaların hangi durumlarda verileceği açıklanmıştır. Bu kapsamda, ilgili mevzuatta zikredilen disiplin cezalarının, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması noktasında gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Muhatap Kurum tarafından

gönderilen bilgi ve belgeler ile ilgili mevzuat hükümleri birlikte ele alındığında; söz konusu disiplin cezasının muhatap Kurum tarafından mevzuat hükümleri kapsamında verildiği, bu çerçevede, başvuranın mezkûr iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

16/1/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye